

TSOTSI

Fakta om filmen

Regi og manus: Gavin Hood

Originaltittel: Tsotsi

Storbritannia/Sør-Afrika, 2005

Spilletid: 95 min

Sensur: 15 år

Foto: Lance Gewer

Skuespillere: Presley Chweneyagae, Mothusi

Magano, Israel Makoe, Percy Matsemela

Musikk: Paul Hepker, Mark Kilian, Vusi

Mahlasela

Distribusjon: Scanbox

Filmstudieark skrevet av Per Terje Naalsund

Klassetrinn: 10. klasse, videregående skole

Fag: Engelsk, Historie, Samfunnsfag, Norsk og Mediefag.

Dette er et filmstudieark utgitt av FILM&KINO. For å bestille billetter til filmen ta kontakt med din nærmeste kino.

Tsotsi

Tsotsi vant Oscar for beste fremmedspråklige film i 2006.

Den handler om en ung mann som har mistet foreldrene sine pga. AIDS, og som siden han var ni år har klart seg selv som leder av en liten kriminell bande. Han kalles bare «Tsotsi», som betyr ung gangster. Han bor i en brakkeby i Soweto, like ved Johannesburg i Sør-Afrika.

Vi følger banden hans på «jobb», der de dreper en mann på t-banen. Drapet skaper splid i banden, og da han like etterpå begår et biltyveri der en liten baby sitter fastspent i baksetet, vender han ryggen til resten av banden for å gjenfinne sin egen fortrenkte identitet.

Filmen har en myte-inspirert stuktur, der ytre hendelser setter igang en indre, psykologisk reise for hovedpersonen. Den er basert på en roman av en av Sør-Afrikas mest kjente dramatikere, Athol Fugard.

Filmen kan tas i bruk i engelsk, historie og i norsk- og mediefagsundervisning på videregående skole og 10. klasse. Særlig aktuell er filmen i forbindelse med arbeid knyttet opp til Sør-Afrika.

Myte

I norsk- og mediefagsundervisning kan filmen brukes til å se nærmere på forholdet mellom myter og filmfortellinger.

Regissør Gavin Hood har i et intervju på nettstedet «Oscar-Igloo» (se nettressurser for engelskundervisningen) fortalt at filmens historie ligner på en myte, der hovedpersonen blir utsatt

for en rekke møter med figurer som får ham til å oppdage sin egen menneskelighet. I filmen er det en baby, en ung mor, en mann i rullestol og faren til babyen, som får gangsteren til å endre verdier i livet.

Forslag til oppgaver

1. Dramaturgi

Nøkkeltrekk i filmdramaturgi er: anslag, introduksjon, komplikasjon, vendepunkt, klimaks og resolusjon. I denne filmen virker det som om hvert dramaturgiske høydepunkt er knyttet til møtet med en person.

Anslag: Mannen på t-banen

Introduksjon: Vennen Boston

Komplikasjon: Babyen

Vendepunkt: Mannen i rullestol og den unge moren

Klimaks: Faren til babyen

Resolusjon: Politiet

Diskuter hva som skjer i møtene mellom Tsotsi og de nevnte menneskene, og hvordan møtene setter i gang og driver intrigen framover.

Hvordan vil du formulere filmens hovedintrige?

2. Mytologi

Myteforskeren Joseph Campbells bok «Helten med tusen ansikter» er blitt et viktig hjelpemiddel for manusforfattere og spilldesignere. I boken skriver han: «Den mytologiske heltens reise foregår kanskje tilsynelatende på overflaten, men den er fundamentalt sett en innvendig reise – ned i dypet, der obskure hinder overvinnes, og for lengst tapte og glemte krefter vekkes til live for å gjøres tilgjengelige for verdens forvandling.» (side 27).

I myte-inspirerte filmer som Tsotsi symboliseres heltens indre reise gjennom ytre møter. Alle fremmede som Tsotsi møter, kan sees på som inkarnasjoner av hans tapte familie og tapte jeg. Diskuter hvem følgende personer «er» i Tsotsis psykologiske univers: a) babyen, b) den unge moren, c) mannen i rullestolen og d) faren til babyen.

Hvor vil du si at Tsotsi når fram på slutten av filmen?

Sør-afrikansk historie

I historieundervisningen kan filmen knyttes opp til temaer som: Sør-Afrikas historie, apartheid, AIDS/Hiv-problematikken i Afrika, litteratur fra Sør-Afrika.

Filmen tar opp et tema som kan kalles typisk sør-afrikansk: forsoning og tilgivelse.

Sør-Afrika har vært gjennom en unik juridisk prosess etter at apartheid, de hvites kontroll over Sør-Afrika, ble avskaffet. Under apartheid hadde millioner av mennesker opplevd overgrep, fra drap og tortur til mishandling og tvangsflytting. Sør-afrikanske myndigheter, med Nelson Mandela som president, satte seg som mål å få fram sannheten framfor å straffe de skyldige og skape splid mellom befolkningsgruppene. De som hadde begått overgrep av politisk karakter, fikk amnesti dersom de fortalte offentlig hva de hadde gjort. Overgrep som ble begått pga. personlige motiver, skulle straffes. Over 20 000 fikk vitne om overgrep de hadde opplevd.

Ifølge lederen av Sannhets- og forsoningskommisjonen, biskop Desmond Tutu, var sann forsoning bare mulig dersom fortiden ikke ble fornekta: Det sør-afrikanske folket måtte se ondskapen i øynene og være i stand til å tilgi, for at sårene fra apartheid skulle leges.

Historien om Tsotsi spiller på denne forsoningstanken: Tsotsi må forsone seg med sin egen skjebne, se ofrene for sine ugjerninger i øynene og overgi seg til myndighetene.

Forslag til oppgaver

1. Ta utgangspunkt i filmen og diskutér hva det vil si «å tilgi». Hvem kan tilgi? Finnes det noe som er utilgjengelig?
2. Diskutér forskjeller og likhetstrekk mellom Tsotsis handlinger og apartheidstyrets handlinger.
3. Gjennomfør en rettssak etter mønster av «Sannhetskommisjonen» om Tsotsi (gjør som et rollespill). Hva vil dere si var formidrende omstendigheter? Kunne han bli gitt amnesti? Hva slags straff/dom synes dere han fortjener?

Nettressurser for historieundervisningen:

* Fellestrådet for Afrika er en solidaritetsorganisasjon som formidler informasjon om Afrika. Fra nettsiden deres kan dere laste ned et hefte med informasjon om apartheid, «Apartheid – en verden i svart-hvitt, 17 spørsmål og svar om apartheid». I heftet er det også forslag til et rollespill om apartheid. Se: <http://www.afrika.no>

* Verdensmagasinet X hadde et temahefte om Sør-Afrika i 2004. Artikkene er lagt ut på nettet, men heftet kan også bestilles. Søk i arkivet etter nr 2, 2004 på siden: <http://www.verdensmagasinet.no>

Engelsk

I Sør-Afrika finnes det 11 forskjellige språk, og alle disse språkene snakkes i filmen. Filmens hovedspråk er Zulu, men mange scener foregår også på et mer engelsk- og nederlandsk-inspirert gangsterspråk som kalles «Tsotsi-Taal».

Selv om filmen ikke er engelsk-talende, finnes det en rekke engelske materialer til filmen på nettet. Filmen er derfor godt egnet for for- og etterarbeid i engelskundervisningen.

Suggestions for exercises

1. Write a review of the movie. Remember to give an outline of the plot, to discuss the quality of the movie, and to qualify your recommendation of the movie.
2. Discuss whether the movie deserved the Oscar it got for best foreign movie.
3. Retell the story of the film as a short poem.
4. Discuss what kind of treatment or punishment Tsotsi deserved after giving himself up to the police.

Nettressurser for engelskundervisningen:

* Filmens nettsted inneholder bakgrunnsmaterialer om filmen. Før filmvisningen kan elevene godt titt på disse sidene og få vite mer om filmens handling, se trailer, hør et lengre intervju med Gavin Hood og lese om musikkstilen Kwaito. Spesielt oppslaget om hva «Tsotsi» betyr, gir god informasjon om filmens sør-afrikanske bakgrunn (Finnes under menyen «Press Centre»). Sidene kan også brukes til etterarbeid. Se: <http://www.tsotsi.com>

* Et meget godt intervju med regissør Gavin Hood finnes på nettsiden til «The Oscar Igloo», som er et nettsted om filmene som blir nominert til Oscars. Intervjuet kan tas i bruk i engelskundervisningen etter at elevene har sett filmen. Se: <http://www.theoscarigloo.com/2006/breakingtheice/gavinhoodtsotsi.html>